

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 162/2010-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. júna 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť maloletého D. S., zastúpeného zákonnou zástupkyňou A. S., K., právne zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 36 C 391/09 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 22 C 832/98) v období od vydania nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 59/03 z 27. augusta 2003 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo maloletého D. S., na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 36 C 391/09 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 22 C 832/98) v období od vydania nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 59/03 z 27. augusta 2003 porušené boli.

2. Maloletému D. S., priznáva finančné zadosťučinenie v sume 4 000 € (slovom štyritisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť do rúk A. S., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

1.

3. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť maloletému D. S., trovy konania v sume 454,96 € (slovom štyristopäťdesiatštyri eur a deväťdesiatšesť centov) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. I. R., K.

2.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 162/2010-15 z 20. apríla 2010 prijal v časti podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť maloletého D. S., (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 36 C 391/09 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 22 C 832/98) v období od vydania nálezu ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 59/03 z 27. augusta 2003.

Okresný súd sa na základe výzvy vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. 1 SprV 218/2010 doručeným ústavnému súdu 27. mája 2010, v ktorom okrem podrobnej chronológie úkonov od začiatku konania (od 21. októbra 1998 až dosiaľ) uviedol:

„Konanie o určenie otcovstva po právnej stránke nie je zložité.

V danom prípade však odporca Y. J. S. býva v A. Súd sa dvakrát pokúsil doručiť mu rozhodnutia, návrh a predvolania na pojednávania. Požiadal aj dožiadaný súd v Londýne o výsluch odporcu. Všetky pokusy boli neúspešné. Odporca bol na uvedenej adrese neznámy. Táto skutočnosť prispela k predĺženiu súdneho konania. K preťahom v konaní došlo aj nečinnosťou súdu, predovšetkým v období od 21.10.1998 do 27.9.2001 a tiež nesprávnym postupom pri prenesení miestnej príslušnosti. V dôsledku toho bol spis od 8.4.2004 do 13.8.2009 na Okresnom súde Košice - okolie, ktorý vo veci viacmenej tiež nekonal.

Zistené preťahy považujem za zbytočné a vybavujúca sudkyňa bola písomne napomenutá na zistené nedostatky v práci.“

K podaniu okresného súdu k sťažnosti sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadrila právna zástupkyňa, ktorá vo vyjadrení zotrvala na svojich predchádzajúcich tvrdeniach.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Ústavný súd zistil z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a zo spisu okresného súdu tento priebeh a stav konania v období po náleze ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 59/03 z 27. augusta 2003:

Dňa 22. septembra 2003 okresný súd odročil pojednávanie na neurčito z dôvodu neúčasti odporcu a 4. decembra 2003 pribral do konania tlmočníka, ktorému 16. marca 2004

priznal odmenu. Pojednávania 5. apríla 2004 a 7. júna 2004 okresný súd opätovne odročil pre neúčasť odporcu.

Dňa 7. júna 2004 okresný súd preniesol miestnu príslušnosť na Okresný súd Košice–okolie, ktorý 2. apríla 2009 predložil spis Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o miestnej príslušnosti.

Krajský súd 15. apríla 2009 rozhodol, že vo veci je príslušný konať okresný súd. Dňa 13. augusta 2009 bol spis vrátený okresnému súdu.

Dňa 5. októbra 2009 okresný súd nariadil výsluch odporcu dožiadaným súdom v Londýne a pribral do konania tlmočníčku, ktorej 28. decembra 2009 priznal odmenu.

Pojednávanie 22. marca 2010 okresný súd odročil na neurčito pre neprítomnosť účastníkov.

II.

Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov, a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (aj čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom

a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (napr. IV. ÚS 59/03), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 157/02, I. ÚS 76/03). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (napr. III. ÚS 127/03).

Ústavný súd pripomína, že základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je príkazom pre všetky štátne orgány na také konanie, ktoré vytvára právnu istotu pre subjekty práva. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zákonodarca zabezpečuje prostredníctvom procesnoprávnych inštitútov, ktoré sú štátne orgány vrátane všeobecných súdov povinné efektívne a vecne správne využívať. Občiansky súdny poriadok (ďalej aj „OSP“) obsahuje viaceré účinné prostriedky zabezpečujúce plynulosť a optimálnu dĺžku súdneho konania, ktorej výsledkom je právoplatné rozhodnutie a stav právnej istoty.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo, alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci (1), správanie účastníka (2) a postup súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada v rámci prvého kritéria aj na predmet sporu (povaha veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. IV. ÚS 47/03, IV. ÚS 100/07).

1. Právnu a faktickú zložitosť konania, predmetom ktorého je rozhodovanie o určení otcovstva k maloletému sťažovateľovi, ústavný súd podrobne zhodnotil už v predchádzajúcom náleze sp. zn. IV. ÚS 59/03 z 27. augusta 2003, preto sa ním už podrobnejšie nezaoberal.

2. Pri kritériu správania maloletého sťažovateľa (resp. jeho zákonnej zástupkyne, ktorá ho v konaní zastupovala) ústavný súd nezistil žiadnu podstatnú okolnosť, ktorá

by mohla ovplyvniť doterajšiu dĺžku tohto konania (napriek tomu, že si na adrese prechodného bydliska nepreberala zásielky zo všeobecného súdu od novembra 2007).

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu.

Po preskúmaní spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že od vydania jeho nálezu (august 2003) okresný súd síce nariadil štyri termíny pojednávania (jedno v septembri 2003, dva do júna 2004 a jedno v marci 2010), ale všetky boli odročené najmä pre neúčast' odporcu, ktorému nebolo možné doručiť predvolanie a zabezpečiť jeho vypočutie dožiadaným súdom v L.

Bez toho, aby ústavný súd vymedzoval jednotlivé obdobia nečinnosti a neefektívnej činnosti, konštatuje, že okresný súd namiesto toho, aby vo veci konal, ktorú skutočnosť mu okrem iného prikázal ústavný súd aj nálezom, preniesol svoju miestnu príslušnosť podľa § 177 ods. 2 OSP na iný všeobecný súd.

Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa s'ťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol. Treba povedať, že za zbytočné priet'ahy i v tomto období nesie zodpovednosť predovšetkým okresný súd, pretože Okresný súd Košice-okolie, na ktorý bol spis postúpený z dôvodu miestnej príslušnosti, konal lege artis a napokon vo veci nebol ani príslušný konať (obdobne napr. IV. ÚS 22/02), hoci aj tento súd svoj nesúhlas s prenesením miestnej príslušnosti vyslovil až 26. marca 2009, t. j. takmer po štyroch rokoch a 7 mesiacoch od doručenia spisu z okresného súdu (28. júl 2004), teda tiež sa svojim spôsobom podieľal na vzniku zbytočných priet'ahov, ale s'ťažovateľ postup tohto súdu nenamietal a preto ústavný súd postup okresného súdu Košice-okolie nehodnotil.

Okresný súd vo svojom vyjadrení k s'ťažnosti tiež uviedol, že bol vo veci nečinný a nesprávne postupoval pri prenesení miestnej príslušnosti na iný všeobecný súd.

So zreteľom na uvedené ústavný súd v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 36 C 391/09 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 22 C 832/98) konštatoval, že postup okresného súdu v posudzovanej veci ani po vydaní nálezu ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 59/03 z 27. augusta 2003 nemožno hodnotiť ako taký, ktorý by zodpovedal ústavou priznanému základnému právu sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ktoré je zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, a právu na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote, ktoré je zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, a príslušným ustanoveniam Občianskeho súdneho poriadku, ktorých aplikácia je nevyhnutným predpokladom spoločensky efektívneho, t. j. rýchleho a účinného poskytnutia právnej ochrany.

Takýto prístup všeobecných súdov k nálezom ústavného súdu a k odstraňovaniu príčin vedúcich k záverom o porušovaní základných práv účastníkov ohrozuje dôveru občanov k princípom právneho štátu.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd vyslovil porušenie základného práva maloletého sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov v zmysle ustanovenia čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Aj napriek zisteniu ústavného súdu, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd neprikázal okresnému súdu, aby vo veci o určenie otcovstva konal, pretože táto povinnosť mu už bola uložená nálezom ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 59/03 z 27. augusta 2003.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ prostredníctvom svojej zákonnej zástupkyne vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 10 000 €, ktoré riadne odôvodnil.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri jeho určení ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania (od októbra 1998), berúc do úvahy skutočnosť, že konanie nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené ani po takmer 7 rokoch od predchádzajúceho nálezu ústavného súdu, ústavný súd považoval priznanie sumy pre maloletého sťažovateľa vo výške 4 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde, aj keď mu už prvým nálezom priznal 50 000 Sk.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania, ktoré vznikli sťažovateľovi v dôsledku právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom advokátkou JUDr. I. R., K. a ktoré si vyčíslil v sume 454,96 €.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri priznaní trov vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2009 (721,40 €).

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania zistil, že uplatnená náhrada trov konania nepresahuje sumu vypočítanú ústavným súdom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, preto priznal trovy právneho zastúpenia celkovo za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2010 (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti, stanovisko k vyjadreniu okresného súdu) v sume 3 x 120,23 € a k tomu náhradu režijného paušálu v sume 3 x 7,21 € a 19 % DPH, pretože advokátka je platkyňou dane z pridanej hodnoty. Úhrada bola priznaná spolu v celkovej sume 454,96 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet advokátky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. júna 2010